

Stockholm, 2016-07-11

Ämne: Remissvar SOU 2016:13
Till: Kulturdepartementet,
Enheten för demokrati och det civila samhället
111 51 Stockholm

Avs: Global Utmaning
Birger Jarlsgatan 27
111 45 Stockholm
info@globalutmaning.se

Remissvar på betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle, SOU 2016:13.

Tankesmedjan Global Utmaning lämnar härmed sitt remissvar på Regeringens betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle, SOU 2016:13. Utredningen belyser det offentliga bristande kunskap om civilsamhället och Global Utmaning vill i sitt remissvar därför fokusera på ett tillägg om tankesmedjornas allt viktigare roll som civilsamhällelig aktör samt hur framförallt politiskt och finansiellt oberoende tankesmedjor kan bidra till policyutveckling som stödjer en demokratisk och hållbar samhällsutveckling genom att skapa plattformar där det offentliga, näringslivet, forskningen och civilsamhället möts.

Generella synpunkter

Civilsamhället spelar en väsentlig roll för en hållbar utveckling. En hållbar utveckling såsom beskrivet i Agenda 2030 integrerar de tre hållbarhetsdimensionerna, ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Inom Agenda 2030 lyfts civilsamhällets viktiga roll där det i samspel med andra aktörer är avgörande för genomförandet av agendan. Detta gäller även andra globala avtal såsom klimatavtalet.

Nyligen presenterade också Frederica Moghereini EU:s höga representant för utrikesfrågor "A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy". Där konstateras "Societal resilience will be strengthened by deepening relations with civil society, notably in its efforts to hold governments accountable. We will reach out more to cultural organisations, religious communities, social partners and human rights defenders, and speak out against the shrinking space for civil society including through violations of the freedoms of speech and association. Positive change can only be home-grown, and may take years to materialise. Our commitment to civil society will therefore be long-term."

I Agenda 2030 synliggörs särskilt vikten av partnerskapsarbete. I det menar vi att civilsamhället har en dubbel roll att spela – dels som egen aktör – och dels som sektors överbryggande aktör. Därför bör synen på civilsamhället vidgas och dess bidrag till samhällsutveckling definieras bredare än vad utredningen gör, samt fler aktörer bör inkluderas i begreppet

Vi välkomnar därför betänkandets förslag att lägga ökat fokus på organisationsbidrag till skillnad från prestationsrelaterade bidrag. Detta kan få avgörande positiva konsekvenser för många civilsamhällsaktörers etablering, fortlevnad och utveckling. Däremot efterfrågar vi en mer fördjupad analys av digitaliseringens möjligheter för ett stärkt civilsamhälle i en globaliserad värld. Utmaningarna för näringsliv- och offentlig sektor att säkerställa digitala arkitekturer som väl bidrar till att frigöra global eller makroregional potential är väl kända och såväl nationellt, nordiskt som i Eu pågår arbetet med digitaliserings agendor. Här behöver politiken också säkra en digitaliseringsagendor som tar tillvara och utvecklar civilsamhällets potential.

Jan Gulliksen ordförande i Digitaliseringskommissionen skriver i förordet till Tema rapport nr 1 2016: I tider av genomgripande förändringar är det särskilt angeläget att bygga upp bred kunskap om utvecklingen genom att lyfta fram och tydliggöra olika perspektiv och aspekter på olika områden. Darja Isaksson från Innovationsrådet är en av temarapportens författare och utvecklar tankarna "Öppna data och interoperabilitet är i sig en infrastruktur för de nya digitala tjänster som behövs. Men för att vi ska få den utveckling som ger mesta möjliga nytta till samhället behövs också processer som river silos, säkerställer tempo i utvecklingen och ger träffsäkerhet i att skapa lösningar med hög kvalitet.

Digitaliseringsstrategier för civilsamhället saknas i den palett av åtgärder för ett stärkt civilsamhälle som nu är på remiss. En övergripande "bransch" analys av den forskning, utvecklings och investeringsbehov som sektorn har saknas, samtidigt som ett stärkt civilsamhälle allt mer efterfrågas i olika sammanhang, såväl kommunalt, regionalt, statligt som inom EU. Tankesmedjan Global Utmaning menar att social resiliens samt hållbar samhällsutveckling hänger samman och strategierna för civilsamhällssektorns F & U, innovation och digitalisering. Dessa behov bör därför bli ett mer påtagligt inslag i en kraftfull palett av politiska förslag för ett stärkt civilsamhälle.

Slutligen anser vi att betänkandet undskattar den roll som de aktörer, som dels själva är en del av civilsamhället, dels axlar rollen att skapa plattformar för andra civilsamhällsaktörer att samverka, spelar. Vi föreslår därför att den roll som tankesmedjor som civilsamhällelig aktör redan spelar idag, samt att deras potential som civilsamhällelig aktör och del av det nya civilsamhälleliga landskapet ska tas i beaktande. Stöd till framförallt politiskt och finansiellt oberoende tankesmedjor som drivs som ideella föreningar är önskvärt för att väl bidra till policyutveckling och en breddad och fördjupad kommunikation som kan stimulera en demokratisk och hållbar samhällsutveckling. Detta motiverar vi främst genom följande resonemang:

I tankesmedjans natur ligger kapaciteten och förmågan att föra dialog om forskning, komplexa utmaningar och policyutveckling tillsammans med olika samhällsaktörer. Tankesmedjor, framförallt de politiskt och finansiellt oberoende, bidrar till dialog och policyutveckling som stödjer en demokratisk och hållbar samhällsutveckling genom:

- att integrera tematiska områden med en unik tvärspektoriell kompetens och en helhetssyn på samhällsutmaningar, samhällsutveckling och konkreta lösningar.

- att anta ett långsiktigt perspektiv som ser bortom tillfälliga trender, vilket främjar långsiktiga lösningar på kriser och utmaningar i de ekonomiska, ekologiska och sociala systemen
- sin brobyggande karaktär och arbetsmodell som bygger på att olika samhällsaktörer i samverkan och dialog utvecklar policyförslag.
- att skapa samverkansplattformar för olika sektorer - forskning, näringsliv, medborgare och beslutsfattande – och mellan politiska nivåer – lokal, regional, nationell, internationell nivå.
- dessa samverkansplattformar bidra till brett förankrad och partipolitiskt oberoende policyutveckling
- att fungera som noder i internationella nätverk som arbetar med strategiska analyser, policylösningar och opinionsbildning.

Ändringar

s25. Tankesmedjor och paraplyorganisationer utgör en plattform för att öka kunskap och skapa integrering. De hjälper civilsamhället att synliggöra och omvandla praktiska erfarenheter till möjliga lösningar och policy förslag.

4.2. Utredningen föreslår att uppdrag ges till SKL och MUCF kring kompetenshöjande insatser gentemot statliga myndigheter, kommuner och landsting i frågor som rör civilsamhället. Uppdraget ska genomföras i samråd med relevanta aktörer, såsom Sveriges Kommuner och Landsting, högskolesektorn och civilsamhällets organisationer. Detta är lovligt och viktigt och kan bidra till att bredda kunskapen om den mångfald av roller, funktioner och uppdrag civilsamhällets olika organisationer har.

4.2.1. Vi vill här lyfta de organisationsformer som kontinuerligt rör sig mellan olika samhällssektorer och på så sätt bygger en progressiv kunskap hos olika aktörer, även utanför myndighetssfären. Det är framförallt viktigt att tänka långsiktigt bortom punktinsatser för att stärka civilsamhällets och offentlig sektors kapacitet till långsiktig och strategisk samverkan.

4.2.2. Det bör belysas att medlemsutvecklingen inom civilsamhället gör att det ställs större krav på det offentliga att utveckla bl.a. medborgardialoger – viktigt med en bra medborgardialog för att öka medborgarnas förtroende för det politiska systemet. Däremot har inte civilsamhället organiserats för att ge det politiska systemet legitimitet utan för att påverka politik och samhällsutveckling utifrån respektive organisations ändamål och vision. Civilsamhällets organisationer kan aldrig ta ansvar för kvaliteten eller räckvidden i det offentliga dialog med medborgarna. Däremot ser vi fördelar med att analysera och belysa vilken effekt det får på förtroende för det offentliga, när civilsamhället permanent eller akut tar över det offentliga informations- och dialogansvar visavi medborgarna och hur detta i sin tur har effekt på politiken för civilsamhället.

4.2.3. Skolans kompensatoriska roll belyses och det är positivt att skolan föreslås få en tydligare roll i att öka ungas kunskap om civilsamhället. Här är det också viktigt att se till hur nya delar av civilsamhället, som oberoende tankesmedjor eller paraplyorganisationer, bidrar till att utveckla och synliggöra civilsamhället för unga.

5.1.4. Svårigheten att finansiera verksamhet är avgörande. Hinder för kapitalförsörjning måste därför identifieras vilket är avgörande för civilsamhällsaktörer att kunna finansiera verksamhet och bredare kunna bidra till samhällsservice och samhällsutveckling. Vi hänvisar här till Sophie Nachemson-Ekwall (2016) *Hållbar ägararkitektur för Sverige*, kap 9, i bilaga.

6.1. + 6.2. Civilsamhället har vidare svårt att delta i offentliga upphandlingar samtidigt vikten som av att det har en förmåga att göra det är uppenbar. Dess möjligheter till att delta belyses av Sophie Nachemson-Ekwall (2016) *Hållbar ägararkitektur för Sverige*, kap 7,8,9, i bilaga. Här belyses även olika finansieringslösningar för civilsamhället att delta i offentliga upphandlingar.

Med vänlig hälsning,

Johan Hassel, vd tankesmedjan Global Utmaning

Birgitta Englin, senior rådgivare tankesmedjan Global Utmaning

Elin Andersdotter Fabre, projektledare tankesmedjan Global Utmaning